

Komisyonu seçilmesini ve bu Komisyon lüzum göreceği yerlere giderek incelemeler yapmaya yetkili kılınmasını arz ve teklif ederim.

Aydın
Reşat Özarda

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, Anayasanın 88 nci maddesinde yer alan Meclis araştırması müessesesi, İctüzüğümüzün 177 nei maddesinde ifadesini bulan, «belli bir konu hakkında Meclis tenevvür etmek isterse bir komisyon teşkil eder, yolundaki hükme muvazi olarak şimdiye kadar tatbik edilegelmiştir. Bundan bir müddet evvel Türkiye Büyük Millet Meclisi birleşik toplantısı İctüzüğü yapıldığı zaman tahkikat, Meclis soruşturması mevzuları Türkiye Büyük Millet Meclisinin salâhiyeti cümlesinden olması hasebiyle, İctüzüğümüzün 16 ncı babında 169 neu maddesiyle başhyan ve 176 ncı maddesine kadar gelen kısımları, Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantı İctüzüğünün 30 neu maddesinin hükmü ile ilga edilmiştir. Bu suretle şimdiye kadar yaptığımız tatbikatta, araştırma komisyonlarının, 177 nei maddede derpiş edilen ve 16 ncı babın içinde bulunması hasebiyle bu komisyonların vazife ve salâhiyetleri, araştırması, yürütmeleri ve Meclislerdeki müzakere usulleri 16 ncı babın içindeki hükümlere göre yürütülmüştür. Bu hükümler bugün mülga bulunduğuna göre, ve yeni bir İctüzükle de araştırma komisyonlarının sureti teşikli ve vazifelerine ne yolda, hangi salâhiyetle devam edeceği hakkında katî bir hüküm bulunmaması hasebiyle biz Riyaset Divanı olarak Meclis araştırmalarında tahkikat salâhiyeti yönünden değil, soruşturma hakkı bakımından değil, fakat sadece komisyonların vazife ve salâhiyetleri, vazifelerini yürütmeleri ve müzakere usulleri bakımından yine 16 ncı bab içindeki, hükümlerin tatbik edilmesini Yüksek Meclisin tasvibine sunuyoruz. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bu hükümler gereğince müzakere usulü 171 nei maddeye göre cereyan edecektir. Yani alâkadar vekil ve tahriri veren konuştuktan sonra bilmüzakere bir araştırma komisyonunun kurulup, kurulmayacağı konusunda Meclis karar verecektir. Söz sırası Sayın Bakanındır.

Buyurun Sayın Bakan.

SANAYİ BAKANI ALİ NAİLİ ERDEM (İzmir) — Sayın Başkan muhterem arkadaşlarım, Sayın Reşat Özarda'nın, Ereğli Demir ve Çelik fabrikaları T. A. Ş. hakkında Meclis soruşturması talebeden önergesi dolayısıyla mâruzatta bulunacağım.

Mesele :

Aydın Milletvekili Reşat Özarda, Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T. A. Ş. nde bâzi yolsuzluklar vukubulduğu yolunda iddiaların ileri sürüldüğünden bahsile, bunların vârid olup olmadığının, vârit ise şirket yöneticilerinden kimlerin ne miktarda haksız menfaat sağladıklarının, bunlara yardımcı olan resmî memurlar bulunup bulunmadığının, varsa mesuliyet derecelenin tesbiti için, Anayasanın 88 nci maddesine göre Meclis araştırması yapılmasını teklif etmektedir. Bu tahrir münasebetiyle Muhterem Heyetinize Anayasanın 88 nei maddesinden neler anlaşıldığını kısaca ifadeye gayret sarf edeceğim.

Anayasanın 88 nci maddesi, (T. B. M. M. nin denetim yolları) matlubını taşımakta ve genel olarak bu denetim yollarının nelerden ibaret olduğunu 1 nei fıkrasında saydıktan sonra, 2 nei fıkrasında : «Meclis araştırması, belli bir konuda bilgi edinilmek için yapılan incelemeden ibarettir.» demektedir.

I. Bu maddenin, Sayın Reşat Özarda tarafından talebedilen şekilde uygulanmaya elverişli olup olmadığının anlaşılabilmesi için, Özarda'nın önergesini iki kısma ayırmak gerekir :

- Önergenin birinci kısmı, Ereğli Şirketine bâzi yolsuzlukların olup olmadığı ve
- İkinci kısmı ise, bu yolsuzlukların sübutu halinde, bunlara iştirak veya yardım eden resmî memurların bulunup bulunmadığıdır.

II - 88 nei madde, T. B. M. M. nin her iki Meclisine de belli bir konuda inceleme yapabilmek yetkisini vermektedir.

Ancak, derhal kabul etmek gerekir ki, 88 nei maddenin tatbiki için, evvelâ, mevzu bahis belli konuda hangi yetki sahipleri tarafından, ne suretle, ne gibi usuller dairesinde inceleme ve araştırma yapılabilir olduğunun muayyen bir kanunla tesbit edilmemiş olması, saniyen, inceleme yapılacak konunun Anayasa ile